

Investor:

UNIVERZITNÁ NEMOCNICA MARTIN

Kollárova 2,
036 59 Martin

Realizátor výskumu:

Archeo Sever s.r.o

Lehotská 614,
029 57 Oravská Lesná

oprávnenie na vykonávanie archeologického výskumu č. MK-3257/2019-321/10689

Akcia:

UNIVERZITNÁ NEMOCNICA SVÄTÉHO MARTINA

Názov stavby:

NEMOCNICA BUDÚCNOSTI MARTIN

Stupeň:

**Výskumná správa z I., II.a) etapy pamiatkového archeologického výskumu
č. výskumu 2/2022**

Rozhodnutie KPÚ Žilina:

KPUZA-2021/1741-4/18117/OPO

Vedúci výskumu:

Mgr. Barbara Zajacová, PhD.

(osvedčenie č. 171 o osobitnej odbornej spôsobilosti na vykonávanie pamiatkového výskumu v odbore archeológia)

Oravská Lesná, apríl 2022

© Všetky práva vyhradené. S predloženou výskumnou dokumentáciou je možné disponovať iba v súlade so
zákonom č. 185/2015 Z. z. – Autorský zákon.

OBSAH

1	IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE.....	3
2	Údaje o zadání, metóde, spracovaní a organizácii výskumu.....	4
3	Topografický, geologický a pedologický opis archeologického náleziska.....	4
4	História a poznatky z predchádzajúcich výskumov archeologického náleziska.....	4
5	Výškopisné a polohopisné zameranie plochy archeologického výskumu.....	5
6	Opis výskumných prác, nálezových kontextov a vybraných nálezov a preskúmaných objektov v denníku archeologického výskumu a v nálezových listoch alebo v denníku.....	12
7	Fotografická dokumentácia a kresbová dokumentácia archeologického náleziska.....	12
8	Fotografická dokumentácia a grafická dokumentácia vybraných hnutelných archeologických nálezov.....	12
9	Inventarizačný súpis všetkých hnutelných archeologických nálezov.....	16
10	Odborné posudky.....	16
11	Údaje o použitých podkladoch, pramene a literatúra.....	16
12	Opis priebehu a fotografická/grafická dokumentácia základného konzervovania a reštaurovania nálezov.....	16
13	Administratívna agenda výskumu.....	16
14	Zoznam fotografickej a kresbovej dokumentácie.....	16
15	Vyhodnotenie výsledkov výskumu.....	16
16	Návrh režimu ochrany a nožnej prezentácie.....	17
17	prílohy.....	18
17.1	Správa z geofyzikálneho prieskumu.....	18
17.2	Hlásenie o začatí výskumu.....	18
17.3	Zápisnica zo vstupnej obhliadky zo dňa 25.3. 2022.....	18
17.4	Rozhodnutie KPÚ Žilina.....	18

1 IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE

Akcia	UNIVERZITNÁ NEMOCNICA SVÄTÉHO MARTINA
-------	--

Názov stavby	NEMOCNICA BUDÚCNOSTI MARTIN
--------------	------------------------------------

Kraj	Žilinský číselný kód: 5
------	-----------------------------------

Okres	Martin číselný kód: 506
-------	-----------------------------------

Obec	Martin – Veľká Hora 512036
------	--------------------------------------

Katastrálne územie	Martin 836168
--------------------	-------------------------

Parcely na ktorých sa vykonával prieskum	KN-C parc. č. 7684/2; 7684/6
--	-------------------------------------

Druh náleziska	- novoveké kovové nálezy získané povrchovým prieskumom pomocou detektorov kovov - sídlisko - neolitické dlhé domy zistené geofyzikálnym prieskumom
----------------	---

Investor / objednávateľ	UNIVERZITNÁ NEMOCNICA MARTIN Kollárova 2 036 59 Martin
-------------------------	---

Zástupca investora	Ing. Marek Dubeň UNIVERZITNÁ NEMOCNICA MARTIN Kollárova 2 036 59 Martin tel: +421 903 972 727 e-mail: marek.duben@unm.sk
--------------------	--

Spracovateľ výskumu	Mgr. Barbora Zajacová, PhD. Archeo Sever s.r.o Lehotská 614, 029 57 Oravská Lesná tel.: +421 911 238 327 e-mail: info@archosever.sk web: https://archosever.sk/ osvedčenie č. 171 o osobitnej odbornej spôsobilosti na vykonávanie pamiatkového výskumu v odbore archeológia
---------------------	--

2 ÚDAJE O ZADANÍ, METÓDE, SPRACOVANÍ A ORGANIZÁCII VÝSKUMU

Predstihový archeologický výskum bol vyvolaný výstavbou Univerzitnej nemocnice sv. Martina, v projektovej dokumentácii pod názvom Nemocnica budúcnosti Martin na parcelách č. KN-C 7684/6 a 7684/2 v k.ú. Martin.

Spoločnosť Archeo Sever s.r.o. realizovala I., II.a) etapu predstihového archeologického výskumu v zmysle Rozhodnutia Krajského pamiatkového úradu Žilina **KPUZA-2021/1741-4/18117/OPO** zo dňa 9.3. 2021 a v zmysle Zmluvy s Univerzitnou nemocnicou Martin. II.etapa archeologického výskumu bola rozdelená na dve časti: II.a) etapa – geofyzikálny prieskum; II.b) etapa – v prípade pozitívneho zistenia geofyzikálnym prieskumom uskutočniť skrývku a záchranný archeologický výskum.

Dňa 23.03.2022 sme zahájili I.etapu predstihového archeologického výskumu formou prieskumu detektorom kovov. Práce sme začali v južnej časti stavebnej plochy, pričom sme vykonávali prieskum pomocou troch detektorov kovov súčasne v pozdĺžnej osi stavby v ideálnych rozostupoch.

Dňa 25.03.2022 sme pokračovali v prieskume pomocou detektorov kovov, súčasne bol vykonaný geofyzikálny prieskum pomocou magnetometra LEA MAX. Geofyzikálny prieskum realizovala Masarykova univerzita Brno na základe objednávky od spoločnosti Archeo Sever s.r.o. Výsledky z geofyzikálneho merania sú súčasťou výskumnej dokumentácie a posudok tvorí jej neoddeliteľnú súčasť. Zároveň sme prizvali zástupcu Krajského pamiatkového úradu v Žiline (ďalej len KPÚZA) na vstupnú komisiu k archeologickému výskumu. Geofyzikálny prieskum bol realizovaný za prítomnosti zástupcu KPÚZA. Zápisnica zo vstupnej komisie je súčasťou výskumnej dokumentácie.

Prieskum pomocou detektorov kovov sme ďalej realizovali v dňoch 31.3.2022 a 07.04.2022. Na vstupnej komisii sme sa zhodli na pokračovaní prieskumu detektorom kovov, veľmi opatrným spôsobom, max do hĺbky 20 cm, aby sme výkopom nedeštruovali sídliskové objekty nachádzajúce sa pod ornícou. Nemohli sme vylúčiť, že sa keramický materiál zo sídliskových objektov nebude nachádzať už v podorníci. Ďalej sme sa zhodli, že na náklade geofyzikálneho prieskumu sa bude realizovať prieskum detektorom kovov v centrálnej časti plochy (západne od trasy plynovodu), mimo geofyzikou zisteného stavebného odpadu v severozápadnej a západnej časti stavebnej plochy. Na predmetných parcelách sa dosiaľ neuskutočnil archeologický výskum!

3 TOPOGRAFICKÝ, GEOLOGICKÝ A PEDOLOGICKÝ OPIS ARCHEOLOGICKÉHO NÁLEZISKA

Topografický opis

Archeologické nálezisko v polohe Veľká hora v k.ú. Martin, na parcelách č. KN-C 7684/6 a 7684/2 sa nachádza na východnom okraji intravilánu mesta Martin a susedí s obcou Tomčany. Stavebná plocha sa nachádza v severnej časti Turčianskej kotliny, z východu a severu ju ohraničuje potok Silava, ktorý tu vytvoril výrazné koryto a vymedzil terasu, na ktorej sa bude nachádzať budova novej nemocnice. Parcely sa nachádzajú na rovinatom, trávnom teréne v rozmedzí nadmorskej výšky 408-410 m n.m. Bpv.

Geologický opis

Geologicky územie patrí do regiónu Turčianskej kotliny. Na geologickej stavbe sa podieľajú neogénne sedimenty tvorené vápnitými ílmi jazerného pôvodu s polohami uhoľných ílov, lignitov a karbonátických štrkov. Predkvartérne podložie je prekryté kvartérnymi terasovými sedimentami rieky Turiec, tvorené nesúdržnou štrkovitou formáciou s pokryvom jemnozrnných sedimentov. Prírodné profily zatiaľ nebolo možné sledovať, podrobnejšie sa geologickej stavbe na skúmanej ploche venuje *Záverečná správa z inžinierskeho a hydrogeologického prieskumu (PROGEO, spol. s r.o.)*

Pedologický opis

Pôdny typ – luvizeme.

Pôdna jednotka - luvizeme modálne, kultizemné a pseudoglejové, sprievodné pseudogleje luvizemné; zo sprašových hĺn (Atlas krajiny SR 2002).

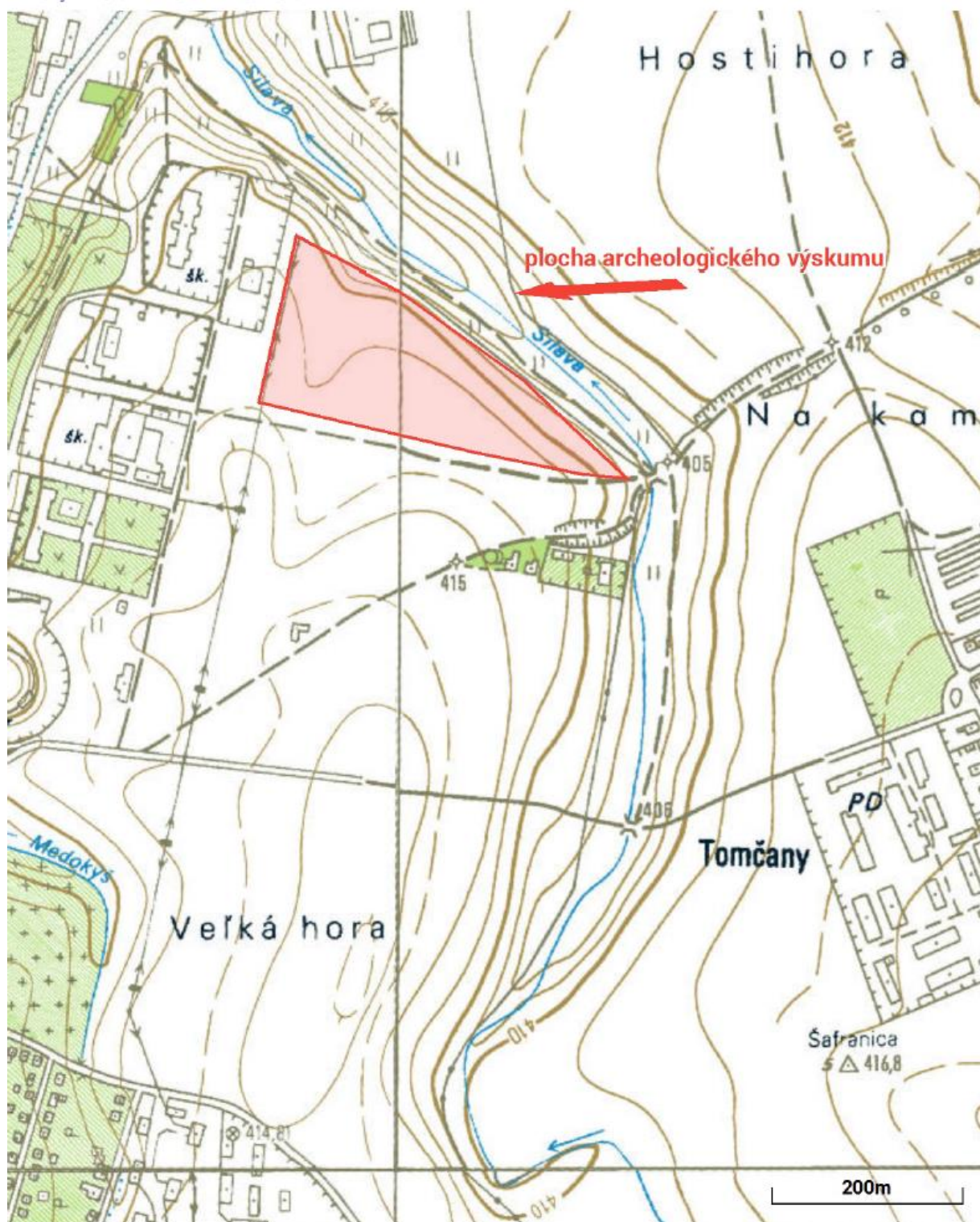
4 HISTÓRIA A POZNATKY Z PREDCHÁDZAJÚCICH VÝSKUMOV ARCHEOLOGICKÉHO NÁLEZISKA

Z predmetnej stavby nepochádzajú z minulosti žiadne archeologické nálezy. Na predmetnej stavbe nebol realizovaný archeologický výskum. Na protíľahlom svahu je evidovaná archeologická lokalita z obdobia neolitu. Získaný tu bola keramický a kamenný materiál z povrchového prieskumu (Both 2019). Výsledky z geofyzikálneho prieskumu naznačujú, že tieto lokality spolu navzájom súvisia a budú predmetom ďalšieho skúmania.

5 VÝŠKOPISNÉ A POLOHOPISNÉ ZAMERANIE PLOCHY ARCHEOLOGICKÉHO VÝSKUMU

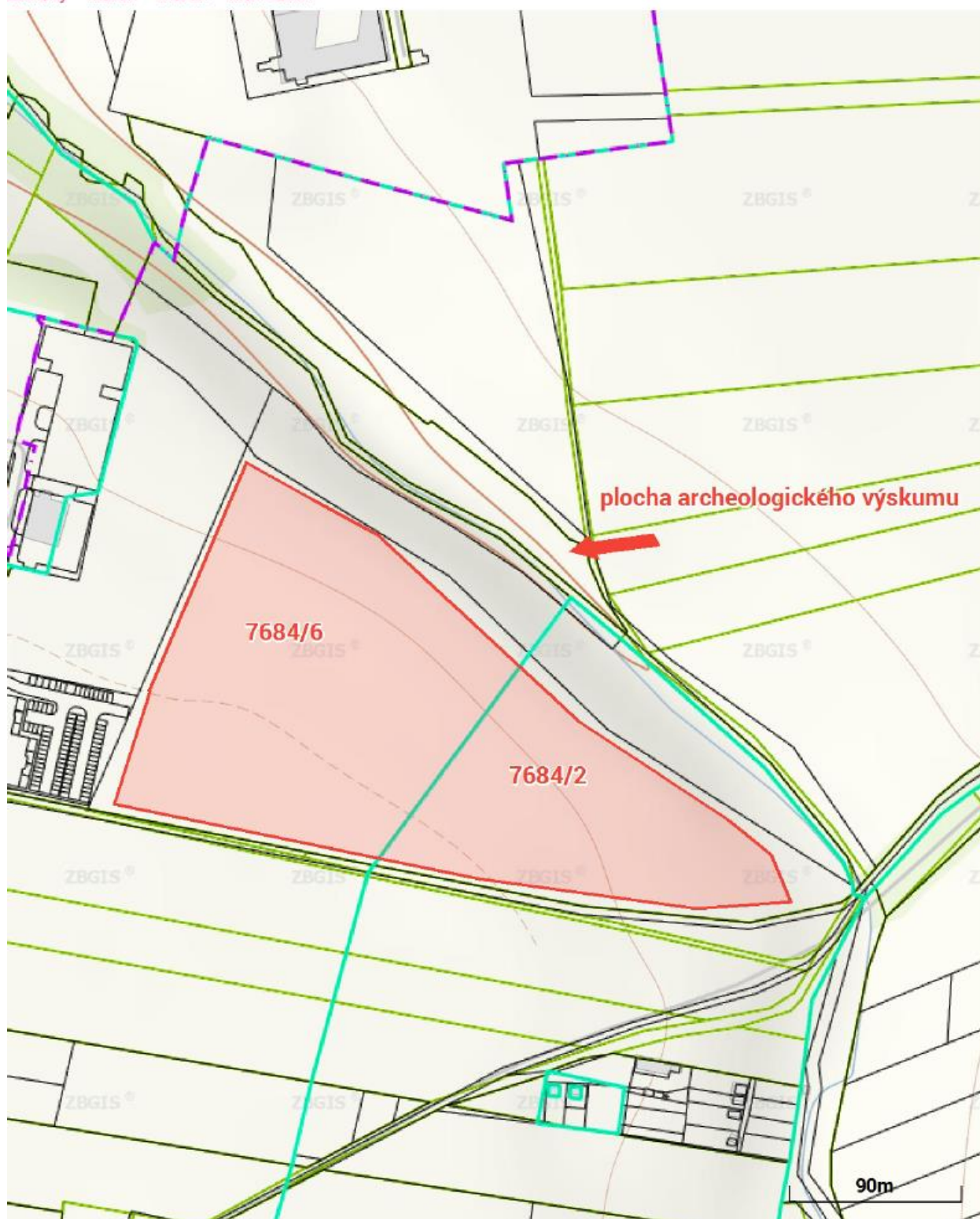
Nadmorská výška lokality od 408,00 do 412 m n.m. Bpv.

Žilinský > Martin > Martin > k.ú. Martin

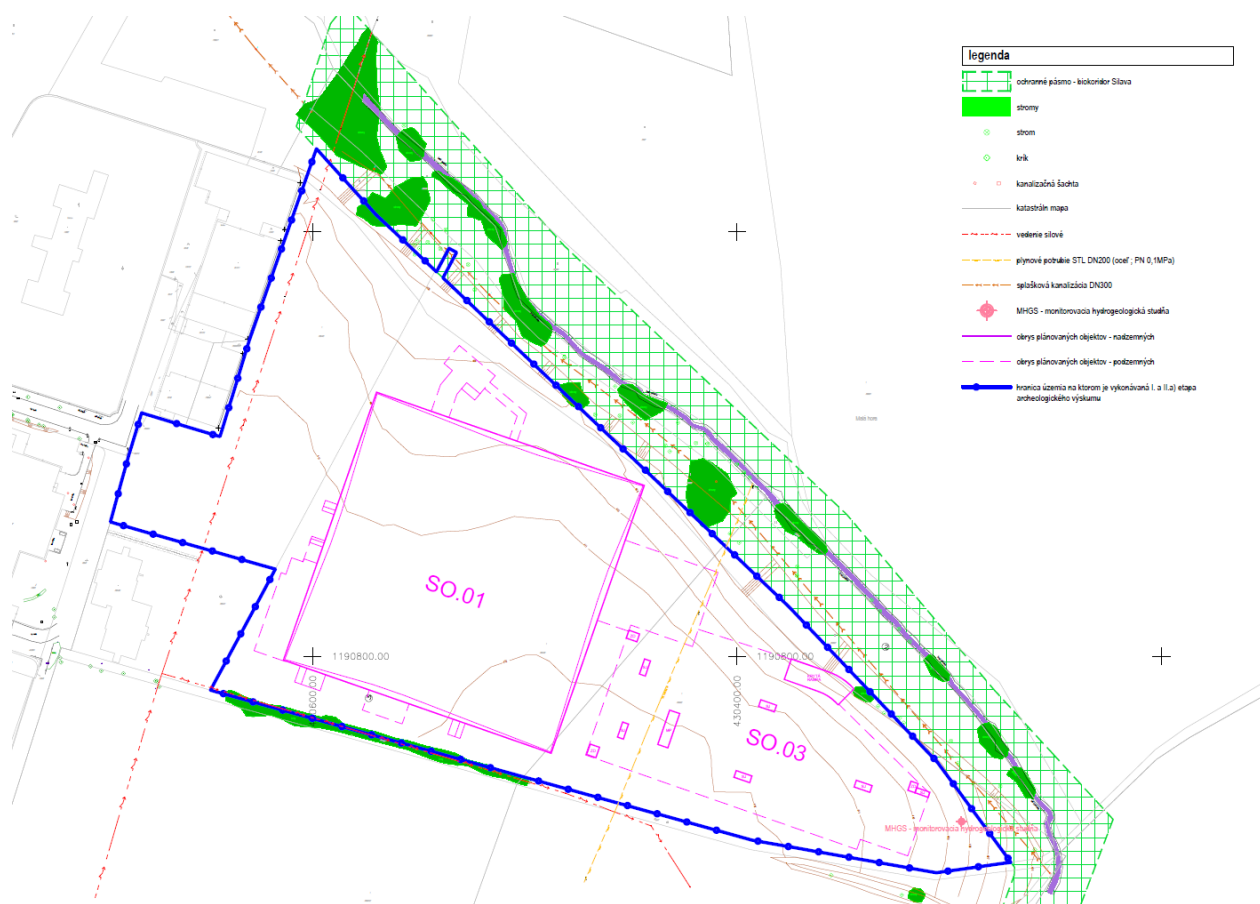

▲ Obr.1 Výsek z mapy 1: 10 000 s lokalizáciou archeologického výskumu 07.04.2022

Žilinský > Martin > Martin > k.ú. Martin

▲ Obr.2 Výsek z aktuálnej katastrálnej mapy s lokalizáciou archeologického výskumu 07.04.2022

▲ Obr.3 Parcely, na ktorých sa uskutočnil geofyzikálny prieskum

▲ Obr.4 I.etapa archeologického výskumu, prieskum detektorom kovov, pohľad zo západu

▲ Obr.5 I.etapa archeologického výskumu, prieskum detektorom kovov, pohľad zo severu

▲ Obr.6 I.etapa archeologického výskumu, prieskum detektorom kovov, pohľad z východu

▲ Obr.7 I.etapa archeologického výskumu, prieskum detektorom kovov, pohľad z juhu

▲ Obr.8 II.a) etapa archeologického výskumu, geofyzikálny prieskum, pohľad z východu

▲ Obr.9 I, II.a) etapa archeologického výskumu, geofyzikálnym prieskumom zistený odpad v severozápadnej časti plochy; signál na detektore indikoval železo v stavebnej suti

▲ Obr.10 II.a) etapa archeologického výskumu, geofyzikálny prieskum, pohľad z juhu

▲ Obr.12 II.a) etapa archeologického výskumu, geofyzikálny prieskum, pohľad zo západu

6 OPIS VÝSKUMNÝCH PRÁČ, NÁLEZOVÝCH KONTEXTOV A VYBRANÝCH NÁLEZOV A PRESKÚMANÝCH OBJEKTOV V DENNÍKU ARCHEOLOGICKÉHO VÝSKUMU A V NÁLEZOVÝCH LISTOCH ALEBO V DENNÍKU

Denník výskumu

Vedený bol samostatne za každý deň a tvorí samostatnú prílohu výskumnej správy. Obsahuje všetky dôležité údaje spojené s vedením a organizáciou archeologického výskumu, ako i všetky podstatné informácie získané v teréne.

Originál Denníka výskumu tvorí neoddeliteľnú časť Výskumnej správy uloženej v Archíve Archeo Sever s.r.o.

Odborný denník

Odborný denník nebolo potrebné vyhotoviť v rámci I., II.a) etapy archeologického výskumu. Preto nie je priložený vo forme náleзовých listov.

7 FOTOGRAFICKÁ DOKUMENTÁCIA A KRESBOVÁ DOKUMENTÁCIA ARCHEOLOGICKÉHO NÁLEZISKA

Kresbovú dokumentáciu nebolo potrebné zhotoviť v priebehu I, II.a) etapy archeologického výskumu.

Fotografická dokumentácia sa vyhotovovala v priebehu I, II.a) etapy archeologického výskumu a zachytávala všetky potrebné terénne situácie (Obr. 4 až 12).

8 FOTOGRAFICKÁ DOKUMENTÁCIA A GRAFICKÁ DOKUMENTÁCIA VYBRANÝCH HNUTEĽNÝCH ARCHEOLOGICKÝCH NÁLEZOV

Fotografická dokumentácia vybraných nálezov sa nachádza v tabuľkách nižšie.

Grafická dokumentácia vybraných hnuateľných nálezov nebola vyhotovená.

Tab.1 - Kovové predmety získané počas I.etapy archeologického výskumu - 1-5 mince; 6 gombík; 7,8 časti príbora

Tab.2 - Kovové predmety získané počas I.etapy archeologického výskumu - 1 gombík; 2 pracka/zápona; 3-6 označenia a známky

;

Tab.3 - Kovové predmety získané počas I.etapy archeologického výskumu - 1-6 plomby

9 INVENTARIZAČNÝ SÚPIS VŠETKÝCH HNUTEĽNÝCH ARCHEOLOGICKÝCH NÁLEZOV

Inventarizačný súpis všetkých hnutelných archeologických nálezov je uložený v archíve spoločnosti Archeo Sever s.r.o. vo forme Prírastkového zoznamu.

10 ODBORNÉ POSUDKY

Súčasťou výskumnej správy je Správa o geofyzikálnom prieskume, Geomagnetická prospekcia, autormi vyhodnotenia sú Milo-Tencer, Brno 2022 a nachádza sa v Prílohe 1.

11 ÚDAJE O POUŽITÝCH PODKLADOCH, PRAMENE A LITERATÚRA

Atlas Krajiny SR 2002 - Atlas krajiny Slovenskej republiky: Ministerstvo životného prostredia SR, Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia. Bratislava 2002, 344 s.

<http://geo.enviroportal.sk/atlassr/>

Both 2019 – M. Both: Martin-Hostihora-nové neolitické sídlisko v regióne Turiec. In Výsledky nových výskumov na strednom Slovensku II.aIII. Dolný Kubín-Bratislava 2019, 46-56.

12 OPIS PRIEBEHU A FOTOGRAFICKÁ/GRAFICKÁ DOKUMENTÁCIA ZÁKLADNÉHO KONZERVOVANIA A REŠTAUROVANIA NÁLEZOV

Archeologické nálezy boli ponorené do demineralizovanej vody a očistené jemnou kefkou. Takto ošetrené nálezy sú vyobrazené na fotografiách v Tab.I-III, bod 8 výskumnej správy. Výskumom sme získali iba kovový inventár.

13 ADMINISTRATÍVNA AGENDA VÝSKUMU

1. Hlásenie o začatí archeologického výskumu sa nachádza v prílohovej časti predloženej výskumnej správy (Príloha 2)
2. Zápisnica zo vstupnej komisie zo dňa 25.3. 2022 (Príloha 3)
3. Rozhodnutie Krajského pamiatkového úradu v Žiline evidované pod číslom KPUZA-2021/1741-4/18117/OPO zo dňa 9.3. 2021 sa nachádza v prílohovej časti (Príloha 4)

14 ZOZNAM FOTOGRAFICKEJ A KRESBOVEJ DOKUMENTÁCIE

Fotodokumentácia výskumu

Fotografická dokumentácia sa vyhotovovala v priebehu archeologického výskumu a zachytáva všetky potrebné terénne situácie (Obr. 4 až 12).

Kresbová dokumentácia

Kresbová dokumentácia nebola vyhotovená, nakoľko neboli zachytené potrebné terénne situácie.

15 VYHODNOTENIE VÝSLEDKOV VÝSKUMU

Predstihovým archeologickým výskumom v Martine, v polohe Veľká hora-Hostihora (KN-C parc. č. 7684/6 a 7684/2) sme na vymedzenom priestore vykonali prieskum detektorom kovov, ktorým sme zachytili kovové predmety zo 17 - 20.storočia. Ide konkrétne o mince, najstaršia z roku 1812. Ďalej sme zachytili väčšie množstvo mlynárskych plômb z vriec na múku z 19. - zač. 20.storočia z Rakúsko-Uhorských oblastí. Podstatnú zložku artefaktov predstavujú aj súčasti odevu (gombíky, zápony, pracky) a šperky. Neoddeliteľnou súčasťou artefaktov sú aj vojenské odznaky, známky, hodnosti, nábojnice.

Geofyzikálnym prieskumom sme zistili sídlisko z obdobia neolitu – dlhé halové domy na základe zachytených pozdĺžnych žľabov (kultúra s mladšou lineárnou keramikou a železovská skupina). Neolitické sídlisko sa nachádza pod stavebným objektom SO-01, teda pod samotnou budovou plánovanej nemocnice. Nevylučujeme ani polykultúrne osídlenie, nakoľko východne od neolitických domov je väčšie koncentrácia bližšie nedatovaných sídliskových jám. Južne od sídliska je zachytený pravdepodobne väčší hospodársky objekt – pec, bližšie neurčeného využitia a datovania.

16 NÁVRH REŽIMU OCHRANY A MOŽNEJ PREZENTÁCIE

Počas predstihového archeologického výskumu KN-C parc. č. 7684/6 a 7684/sme zachytili sídlisko z obdobia neolitu vo forme dlhých kolových, halových domov. Možnosti výskumu v rámci I., II.a) etapy neumožnili jej podrobnejšie odborné preskúmanie metódami archeologického výskumu.

Po zhodnutí I., II.a) etapy archeologického výskumu sme spolu so zástupcom Krajského pamiatkového úradu v Žiline S. Oporoskovou dospeli k záveru, že v rámci etapy II.b) a „na základe výsledkov geofyzikálneho prieskumu bude nutné uskutočniť skrývku ornice bagrom s plochou lyžicou. Zemina bude následne z plochy výskumu odstránená. Následný postup bude stanovený po uskutočnení skrývky a pásovom prehĺbení v priestore predpokladaného neolitického domu a jeho bezprostrednom okolí“.

Podmienky a forma spôsobu vykonania archeologického výskumu určené v Rozhodnutí KPÚ Žilina sú opodstatnené, je potrebná úzka súčinnosť pamiatkárov, investora a archeológov na nevyhnutné, kvalitné a promptné preskúmanie archeologického náleziska.

Oravská Lesná, 7. apríla 2022

Vedúci výskumu: Mgr. Barbara Zajacová, PhD.

Správu vyhotovil: Mgr. Barbara Zajacová, PhD.

Archeo Sever s.r.o.
Lehotská 614,
029 57 Oravská Lesná
IČO: 52 354 857
DIČ: 2121112983
IČ DPH: SK2121112983

17 PRÍLOHY**17.1 Správa z geofyzikálneho prieskumu****17.2 Hlásenie o začatí výskumu****17.3 Zápisnica zo vstupnej obhliadky zo dňa 25.3. 2022****17.4 Rozhodnutie KPÚ Žilina**

SPRÁVA O GEOFYZIKÁLNO M PRIESKUME
GEOMAGNETICKÁ PROSPEKCIA

MARTIN - VEĽKÁ HORA

MILO-TENCER

BRNO 2022

SPRÁVA # 22010

NÁZOV: SPRÁVA O GEOFYZIKÁLNOM PRIESKUME

ČÍSLO SPRÁVY: 22010

MIESTO: MARTIN - VELKÁ HORA

METÓDA: GEOMAGNETICKÁ PROSPEKCIA

DÁTUM: 25.3.2022

**PROSPEKCIU
VYKONAL:** DÁVID ŠÁLKA, ALENA SLÁMOVÁ, MÁRIO
CIVÁŇ

AUTOR SPRÁVY: PETER MILO; TOMÁŠ TENCER; DÁVID
ŠÁLKA; JAN APAČ HAVELKA

SÍDLLO: JOŠTOVA 220/13, 602 00
BRNO, BUDOVA M

KORESPONDENČNÍ ADRESA:

ÚSTAV ARCHEOLOGIE A MUZEOLOGIE FF
MU, ARNA NOVÁKA 1, 602 00 BRNO

EMAIL: ARCHEOGEOFYZIKABRNO@MUNI.CZ

TELEFON: +420 725 158 932

O B S A H

Okolnosti a cieľ prieskumu	4
Metóda prieskumu	6
Prístrojové vybavenie.....	7
Organizácia terénnych prác.....	9
Spracovanie nameraných dát.....	9
Výsledky a Interpretácia.....	10
Záverečné zhodnotenie	17
Prílohy.....	18

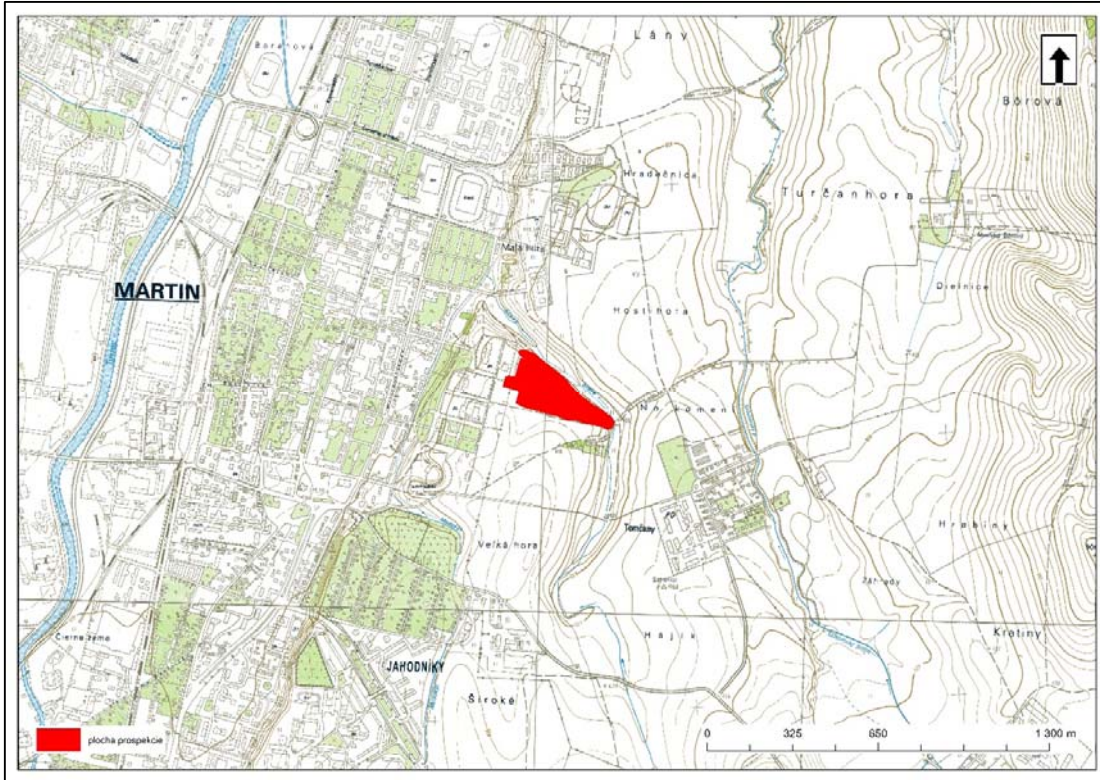
OKOLNOSTI A CIEĽ PRIESKUMU

Dňa 25.3.2022 bola v katastrálnom území mesta Martin, poloha Veľká Hora, uskutočnená geofyzikálna prospekcia. Preskúmaná bola plocha o výmere cca 137,5 ha. Odborné práce v teréne boli vykonané pracovníkmi Ústavu archeológie a muzeológie Filozofickej fakulty Masarykovej univerzity.

Prospekcia mala za úlohu identifikovať potenciálne archeologické objekty, nachádzajúce sa na ploche určenej k výstavbe projektu „Nemocnica budúcnosti Martin“. Cieľom geofyzikálnej prospekcie bol nedeštruktívny prieskum územia a poskytnutie informácií pre prípadný predstihový záchranný výskum.

Pre prieskum bola zvolená geomagnetická metóda prostredníctvom fluxgate magnetometra. Plocha bola geofyzikálne preskúmaná priamo za použitia RTK GNSS (Real Time Kinematic Global Navigation Satellite Systems). Fluxgate magnetometer bol použitý v ATV móde (Obrázok).

Skúmaná plocha sa nachádza na východnom okraji mesta Martin, východne od budovy Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine (Martinské centrum pre biomedicínu) a bytového domu Cross a západne od mestskej časti Tomčany. Na severe plochu vymedzuje vyschnuté koryto rieky Silava (Obrázok 1.). Plocha bola v čase prospekcie zatrávnená, bez výrazných nerovností a prekážok, teda v stave ideálnom k prospekcii. Podložie v tejto oblasti tvoria fluvialne sedimenty: piesčité štrky a štrky vyšších stredných terás a litofaciálne nečlenené nívne hliny, alebo piesčité až štrkovité hliny dolinných nív a nív horských potokov (Obrázok 5.).

Obrázok 1: Plocha prospekcie na základnej mape (podkladové dáta: geoportal.sk).

Obrázok 2: Plocha prospekcie na mape III. vojenského mapovania (podkladové dáta: geoportal.sk).

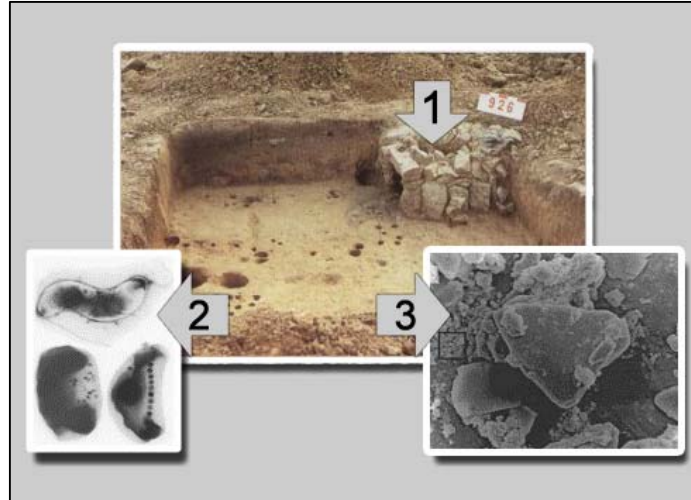
METÓDA PRIESKUMU

Geofyzikálne metódy delíme podľa fyzikálneho princípu, charakteru sledovaného fyzikálneho poľa a spôsobu merania do niekoľkých základných skupín, z ktorých možno spomenúť hlavne magnetometriu, geoelektrické metódy, gravimetriu, seizmiku, termometriu a rádionuklidové metódy. Pri skúmaní archeologických nálezísk sídliskového charakteru sa uplatňujú predovšetkým prvé dve zo spomenutých metód. Keďže väčšina zahĺbených archeologických objektov sa od svojho okolia odlišuje hlavne magnetickými hodnotami ich výplní, nachádzajú najväčšie využitie v praxi hlavne metódy magnetometrické. Prieskum pomocou magnetometrov umožňuje veľmi rýchly postup meraní, čo sa pozitívne odráža na veľkosti plochy, ktorú je možno v porovnaní s inými geofyzikálnymi metódami alebo archeologickým výskumom preskúmať.

Pri magnetickej prospekcii je meraná intenzita magnetického poľa Zeme, v ktorom bývajú registrované anomálie poukazujúce na prítomnosť podpovrchových štruktúr rozličného charakteru. Základom pre rozpoznanie archeologických objektov je ich rozlíšiteľnosť voči okolitému prostrediu. Najdôležitejšiu úlohu pritom nezohrávajú absolútne magnetické hodnoty výplní týchto objektov, ale skôr kontrast medzi zásypom objektu a okolitým prostredím. Pre intenzitu a tvar magnetickej anomálie, a s tým spojenou úspešnou identifikáciou archeologických objektov, je určujúcich predovšetkým päť základných faktorov: *veľkosť, tvar, hĺbka, zloženie a zachovalosť skúmaného objektu.*

Pre efektívne využitie potenciálu geofyzikálnej prospekcie je dôležitý samotný rozsah zvolenej plochy. Pri plošne rozsiahlych prospekciách je interpretácia anomálií vďaka možnosti ich porovnania s nenarušeným prostredím jednoduchšia a presnejšia. Taktiež možno vysledovať koncentrácie anomálií, monitorovať opakujúce sa vzory a načrtnúť trendy v sídelných stratégiách na sledovanom území. Zdroje anomálií pri archeomagnetickom prieskume bývajú (Obrázok):

- ohniská, pece, prepálené vrstvy, črepoviská, Fe-predmety a iné tzv. pamiatky, ktorých magnetizácia sa vytvorila pôsobením geomagnetického poľa v podmienkach značných teplotných zmien. Jedná sa o termoremanentnú magnetizáciu, vzniknutú pri silnom zahriatí hĺn a ílov
- zahĺbeniny, sekundárne vyplnené tmavšími hlinami s organickými zvyškami, magnetickými predmetmi atď. (priekopy, sídliskové objekty, hrobové jamy atď..)
- kamenné prvky múrov z magneticky aktívnych hornín (granodiorit, diorit, gabro atď.)

Obrázok 3: Hlavné predpoklady pre úspešný magnetometrický prieskum archeologickej štruktúry: termoremanentná magnetizácia zapríčinená pôsobením ohňa (1), magnetické baktérie v organických zvyškoch primárnych a sekundárnych výplní objektu (2) a zvýšená koncentrácia magnetických minerálov vo výplniach archeologického objektu (3).

PRÍSTROJOVÉ VYBAVENIE

Pre účel magnetického prieskumu bol použitý fluxgate magnetometer LEA MAX (Eastern Atlas, Nemecko, obr. 3). Aparatúra LEA MAX sa skladá z počítačovej konzoly, datalogeru, rámu a 10 fluxgate sond (FEREX CON 650, Foerster, Nemecko). Výhodou tohto fluxgate magnetometra je jeho energetická nenáročnosť, je teda možné pracovať s viac sondami odrazu a získať tak väčšiu hustotu meraných dát a zároveň pokryť väčšiu plochu. Prístroj je schopný kontinuálne zaznamenávať hodnoty intenzity magnetického poľa s presnosťou 0,2 nT/m vo frekvencii stoviek meraní za sekundu a zároveň ich synchronne zapísať spolu s priestorovou informáciou z GNSS prijímača. Magnetometer je konštruovaný ako gradiometer na meranie vertikálneho gradientu lokálneho magnetického poľa – rozdielov vertikálnych komponentov magnetického poľa na dvoch odlišných výškach od povrchu. Vertikálna vzdialenosť medzi dvomi senzormi v každej sonde je 0,65 m. Horizontálna vzdialenosť medzi sondami je 0,5 m. Hustota geomagnetických meraní bola na všetkých skúmaných plochách 0,5 m na osi X a 0,1 m na osi Y. Smer meraní je os Y. Prístroj je možné využiť v manuálnom alebo ATV móde. Na skúmanej ploche bol použitý ATV mód. Pre zameranie bodov v geografickom súradnicovom systéme boli použité RTK GNSS prístroje Trimble R-10 model 2.

Obrázok 4: Fluxgate magnetometer LEA MAX – „ATV“ mód (Eastern Atlas, Nemecko).

METODA	MAGNETOMETRICKÝ PRIESKUM
SYSTÉM	LEA MAX (Eastern Atlas)
SENSOR	Förster Fluxgate Gradiometer FEREX CON650 (vertikálná vzdialenosť: 65 cm)
DATA LOGGER	LEA D2 s 10 kanálmi (Eastern Atlas)
DRUH MERANIA	Vertikálny gradient v nT (nano Tesla)
KONFIGURÁCIA	10, ATV mód
HUSTOTA DÁT	0,5 m hustota profilov, max. 0,1 m v smere merania.
ZAMERANIE	GNSS prímač v RTK móde (Trimble R10 model 2, South Instruments S-82)
	Relatívna presnosť: 0,02 m
ZPRACOVANIE DÁT	Ealdec and Ealmat (dekodovanie, drift a median)
FORMAT	ASCII, GeoTiff
ROZLIŠENIE	0.25 m x 0.25 m

ORGANIZÁCIA TERÉNNYCH PRÁČ

Plocha pre geomagnetické meranie bola vytýčená tak, aby svojim rozsahom pokryla celú záujmovú plochu. Hustota geomagnetických meraní bola na všetkých skúmaných plochách 0,5 m na osi X a 0,1 m na osi Y. Smer meraní je os Y.

SPRACOVANIE NAMERANÝCH DÁT

Pre spracovanie surových dát z magnetometra LEA MAX bol použitý software LEAD2. V tomto programe bola vytvorená aj výsledná mapa magnetickej zmeny intenzity magnetického poľa (magnetogram) v nanoTesla (nT). Surové dáta boli upravené medianovým filtrom. Dáta boli interpolované do pravidelnej mriežky rastra s veľkosťou bunky 0.25 m. Pre účely prezentácie a interpretácie výsledkov bol použitý software ArcGIS Desktop 10.8 (ESRI).

Pre rastrové dáta bol použitý koordinátny systém WGS 1984 UTM Zone 34N (WKID: 32633). Vektorové dáta sú uložené v koordinátnom systéme S-JTSK Krovak EastNorth (WKID:5514).

VÝSLEDKY A INTERPRETÁCIA

Geomagnetickou prospekciou bolo preskúmané územie o výmere cca 5,5 ha (vid'. prílohy). Na výsledných magnetogramoch (obrazové prílohy) možno identifikovať množstvo magnetických anomálií. Tieto je možné na základe fyzikálnych hodnôt všeobecne rozdeliť na tzv. magneticky pozitívne, negatívne a bipolárne anomálie.

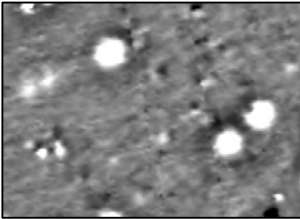
Pozitívne anomálie sú charakterizované prevažne pozitívnymi hodnotami zmeny intenzity magnetického poľa, pričom do tejto kategórie sú väčšinou zaradované potenciálne archeologické zahĺbené objekty. Pri negatívnych anomáliách prevažujú hodnoty negatívne a patria sem prevažne štruktúry geologického a pedologického charakteru alebo úlomky hornín, recentné štruktúry alebo teréne depresie (napr. brázdy). Rovnako však sa môže jednať o archeologické objekty, vyplnené slabo magnetickým materiálom (napr. popoľovité vrstvy).

Na ploche sa nachádza aj množstvo výrazných bipolárnych anomálií. Výrazne sú v nich zastúpené pozitívne ako aj negatívne hodnoty zmeny intenzity magnetického poľa. Identifikácia archeologických objektov v blízkosti týchto štruktúr je veľmi komplikovaná. Drobné bipolárne anomálie predstavujú zväčša rôzne recentné magnetické objekty či úlomky magnetických hornín. Často sú ale spôsobené recentnými železnými predmetmi nachádzajúcimi sa na povrch či tesne pod ním. Koncentráciu týchto anomálií možno pozorovať predovšetkým v blízkosti recentných štruktúr (hranice polí, recentné stavby, ploty, cesty a podobne). Oblasti so zvýšenou koncentráciou drobných bipolárnych anomálií však môžu indikovať aj prítomnosť archeologických štruktúr respektíve aktivít napríklad pohrebisko, výrobný areál a podobne.

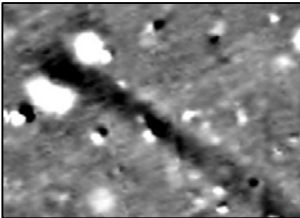
Plošne výrazné bipolárne anomálie sú spôsobené hlavne recentnými štruktúrami (stĺpy elektrického vedenia, reklamné pútače, železné ploty, odstavená stavebná technika, podzemné produktovody a pod.). Niektoré výrazné bipolárne anomálie však môžu indikovať prítomnosť pyrotechnického zariadenia resp. ich pozostatky.

ZÁKLADNÉ TERMÍNY (PRÍKLADY)

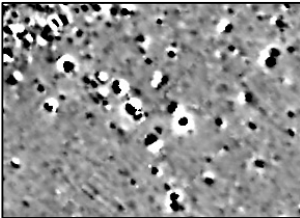
Magnetogram: Je grafickou reprezentáciou výsledkov geomagnetickej prospekcie. Hodnoty v tomto rastri vznikli interpoláciou hodnôt zmeny intenzity magnetického poľa respektíve ich vertikálneho gradientu. V závislosti na použitej farebnej škále je hodnotám priradený farebný kód. V prípade použitia čiernobielej farebnej škály sú najčastejšie svetlou farbou označené miesta s prevažne pozitívnymi hodnotami, naproti tomu negatívne hodnoty sú zobrazené tmavými farbami.

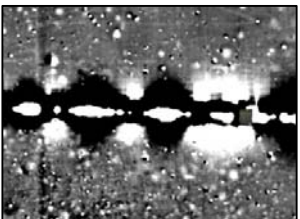
Pozitívne anomálie sú charakterizované prevažne pozitívnymi hodnotami zmeny intenzity magnetického poľa. Jedná sa prevažne o zahĺbené objekty, pričom do tejto kategórie spadá väčšina potenciálnych archeologických objektov.

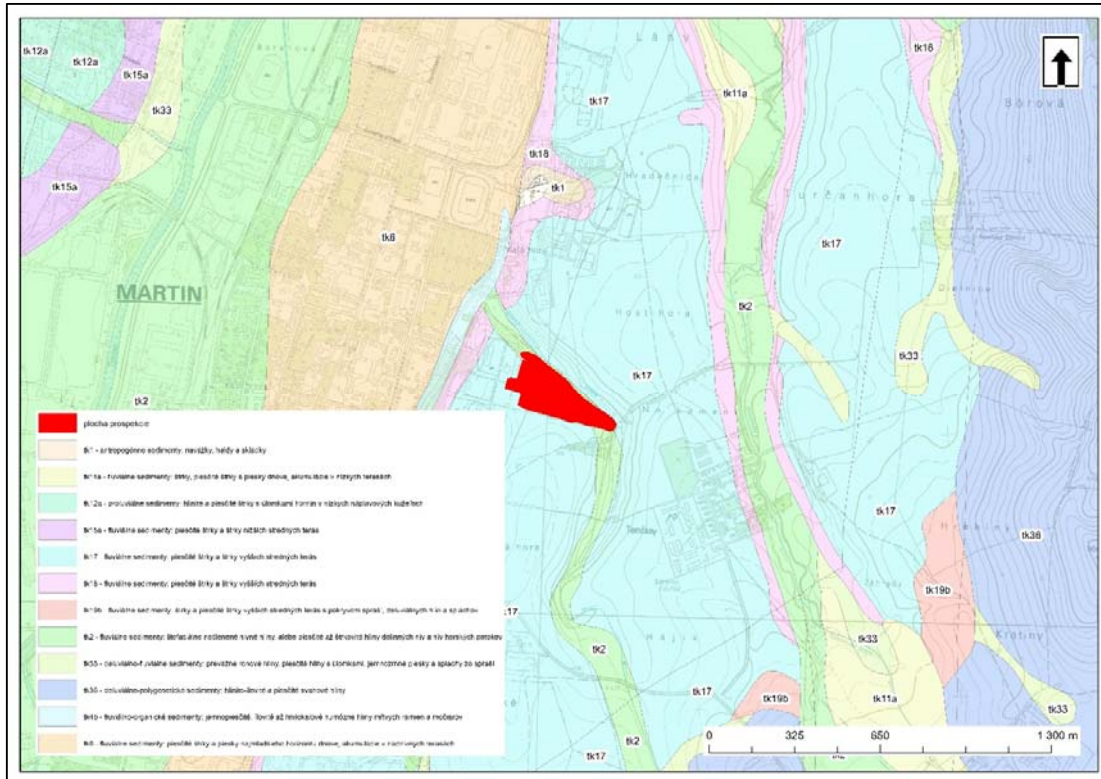
Negatívne anomálie sú charakterizované prevažne negatívnymi hodnotami zmeny intenzity magnetického poľa. Patria sem napríklad štruktúry geologického a pedologického charakteru alebo úlomky hornín, či recentné štruktúry. Rovnako však sa môže jednať o archeologické objekty, vyplnené menej „magnetickým“ materiálom (popol, kamenné konštrukcie a pod).

Za **bipolárne anomálie**, považujeme anomálie ktoré obsahujú obe zložky. Silno sú v nich zastúpené pozitívne aj negatívne hodnoty zmeny intenzity magnetického poľa. Spravidla sa jedná o silno magnetické kovy – železo, oceľ. Drobné bipolárne anomálie predstavujú zväčša rôzne recentné objekty rušivého charakteru či úlomky magnetických hornín Tieto anomálie sú často spôsobené železnými predmetmi nachádzajúcimi sa na povrchu alebo tesne pod ornicou.

Výrazne magneticky bipolárne lineárne anomálie sú zväčša spôsobené recentnými inžinierskymi sieťami, produktovodmi resp. ich infraštruktúrou.

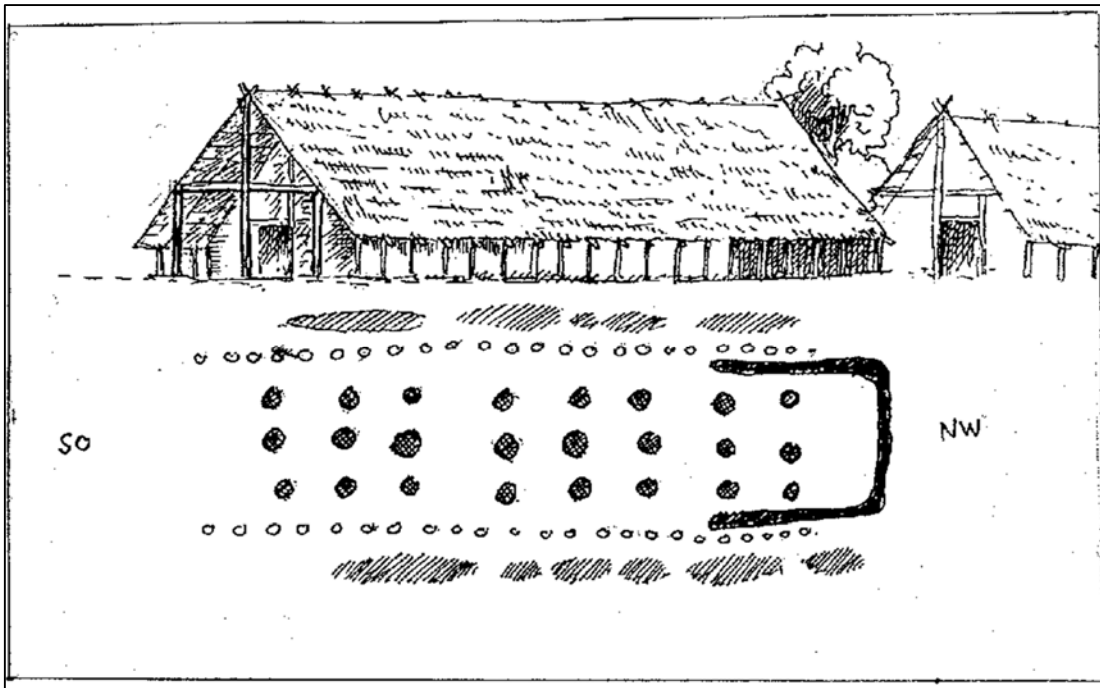

Obrázok 5: Plocha prospekcie na geologickej mape (podkladové dáta: apl.geology.sk; geoportal.sk).

Napriek geologickému podložíu tvorenému fluvialnymi sedimentami (Obrázok 5.) sme úspešne identifikovali archeologický potenciál skúmanej plochy. Je potrebné zdôrazniť že interpretácia geomagnetického prieskumu v tomto podloží je komplikovaná. V tomto prostredí sa často nachádzajú tzv. pseudoobjekty, teda prirodzené depresie vyplnené materiálom s odlišnými magnetickými hodnotami. Tieto sa potom môžu javiť ako archeologické objekty. V prípade plochy na polohe Veľká hora sme však takéto štruktúry nezaznamenali.

Na preskúmanej ploche sme zachytili skupinu pozitívnych anomálií, ktoré interpretujeme ako potenciálne zahĺbené archeologické objekty. Najvýraznejšie sa prejavili úzke lineárne štruktúry rôznych dĺžok, široké približne 2 až 3 metre a zhodne orientované v smere S – J. Tieto objekty interpretujeme ako exploatačné jamy, lemujúce pôdorysy dlhých nadzemných domov stavaných v období neolitu (Obrázok 7-10.). Napriek tomu, že v geofyzikálnych dátach sa nepodarilo zachytiť kolové jamy, vďaka ktorým by bolo možné identifikovať celé pôdorysy domov, môžeme ich približnú lokáciu určiť práve kvôli exploatačným jamám. Podarilo sa nám identifikovať približne takýchto 6 stavieb, ich skutočný počet ale môže byť odlišný. Ďalšiu skupinu zachytených pozitívnych anomálií predstavujú anomálie okrúhleho, oválneho či nepravidelného tvaru, ktoré

interpretujeme ako zahĺbené sídliskové jamy. Ich bližší charakter, prípadne chronologický rámec nie je možné z geofyzikálnych dát určiť.

Obrázok 6: Pôdorys a rekonštrukcia neolitického domu lemovaného exploatačnými jamami (<http://www.mgl-obermaingeschichte.de/Beilage1992/Text/92Kap113.htm>).

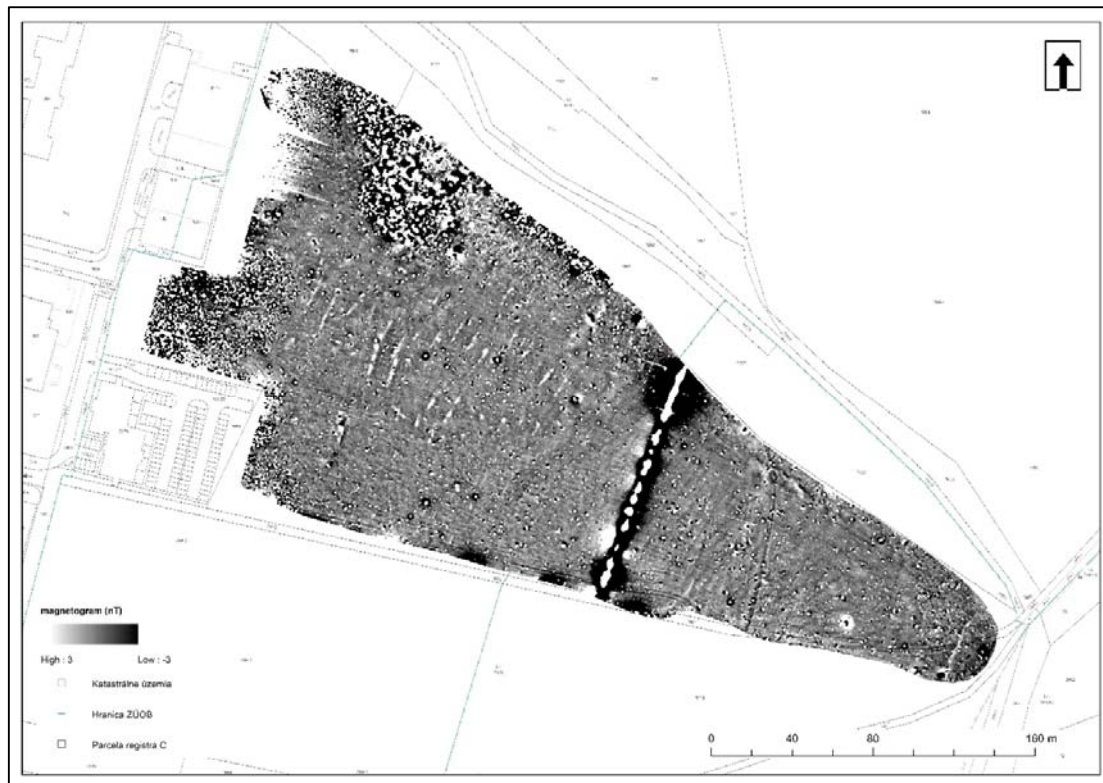
Na preskúmanej ploche sme identifikovali aj viacero bipolárnych anomálií s vysokými magnetickými hodnotami, ktoré interpretujeme ako potenciálne pyrotechnické objekty napr. pec, ohnisko či prepálený objekt.

Na magnetograme môžeme pozorovať tri výrazné lineárne anomálie. Prvá z nich sa nachádza na východnom okraji plochy a prejavuje sa pozitívnymi hodnotami, jej interpretácia je ale bez ďalších informácií nejasná. Približne 100 metrov západným smerom sa nachádza negatívna lineárna anomália, v tomto prípade sa jedná o brázdú viditeľnú aj na ortofoto a v teréne. Ďalšia lineárna anomália sa nachádza približne 65 metrov západným smerom, ide o výrazne bipolárnu anomáliu tvorenú podzemným produktovodom.

Na západnom a severozápadnom okraji skúmanej plochy môžeme pozorovať veľmi zvýšenú hustotu bipolárnych anomálií, čo s najvyššou pravdepodobnosťou súvisí s modernou stavebnou činnosťou. Identifikácia archeologických objektov geomagnetickou prospekciou v tomto priestore

nie je možná. Neznamená to však ich faktickú absenciu. Predovšetkým pri severnom okraji plochy možno archeologické objekty očakávať.

Geomagnetická prospekcia identifikovala magneticky a plošne výrazne anomálie. Počet archeologických objektov na ploche je odlišný, keďže prospekciou neboli zachytené drobné archeologické objekty, ktoré sa nachádzajú spravidla v blízkosti väčších objektov.

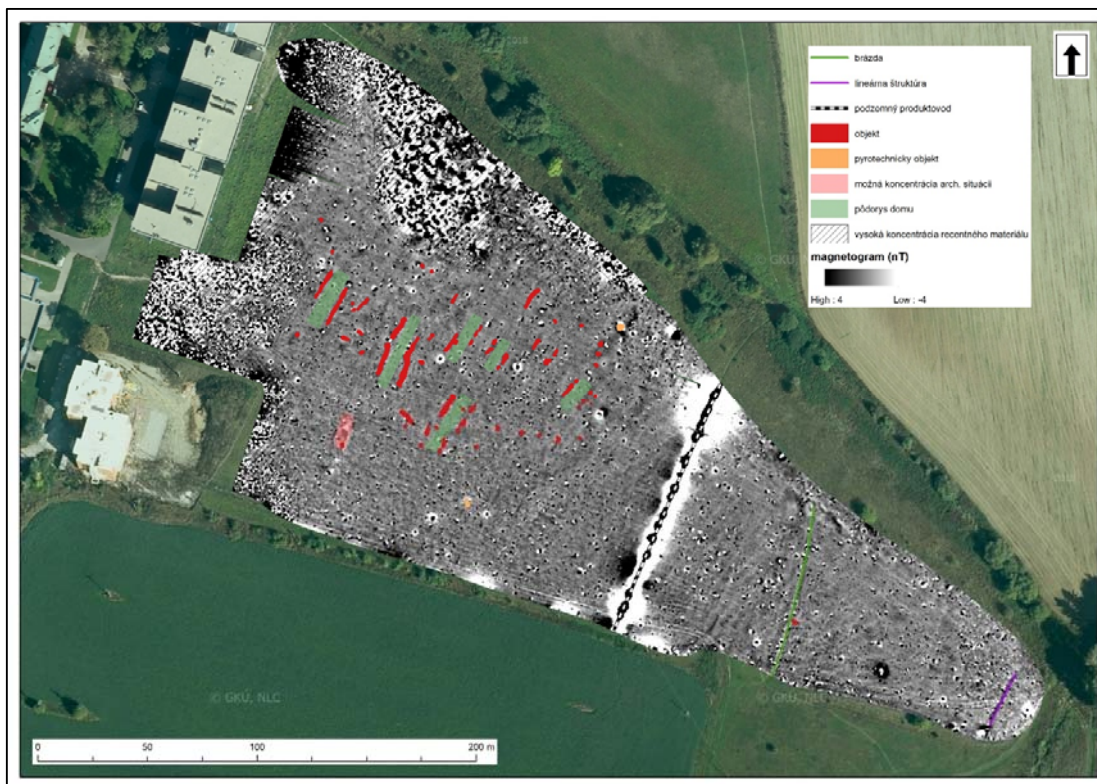
Obrázok 7: Magnetogram na katastrálnej mape (podkladové dáta: geoportal.sk).

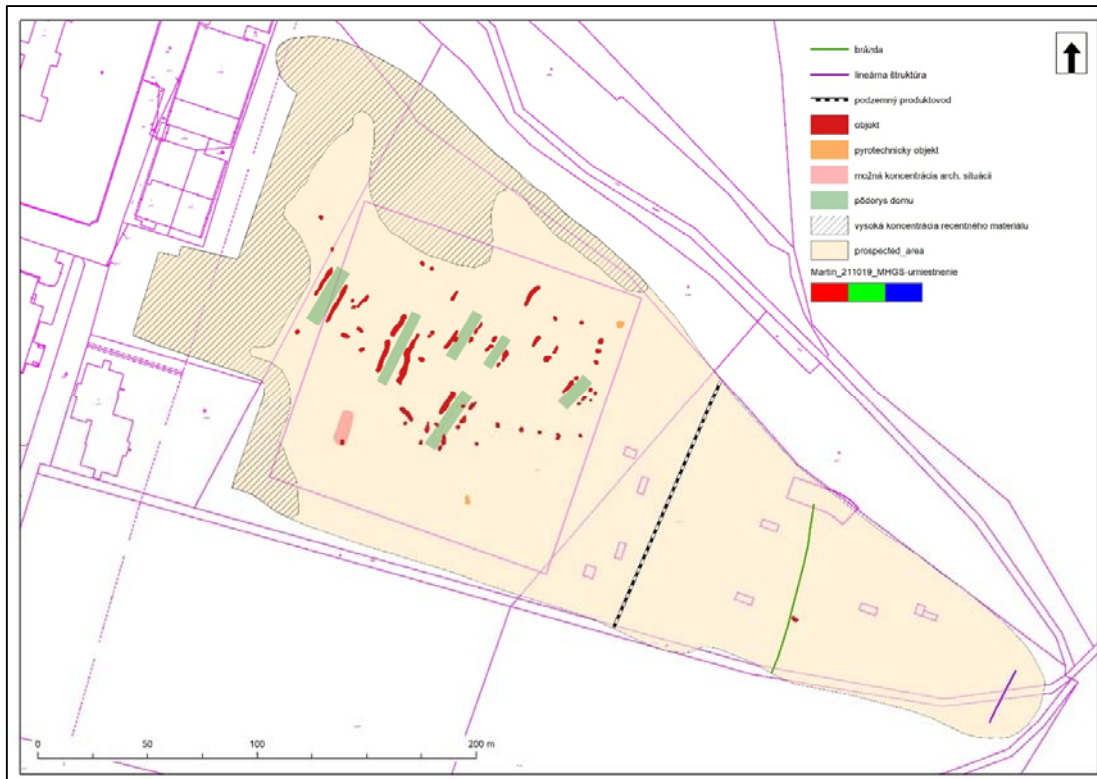
Obrázok 8: Magnetogram na katastrálnej mape (podkladové dáta: geoportal.sk).

Obrázok 9: Magnetogram a interpretácia na katastrálnej mape (podkladové dáta: geoportal.sk).

Obrázok 10: Interpretácia skúmanej plochy na ortofoto (podkladové dáta: geoportal.sk).

Obrázok 11: Interpretácia na katastrálnej mape so situáciou stavby.

ZÁVEREČNÉ ZHODNOTENIE

Dňa 25.3.2022 bola v katastrálnom území mesta Martin, poloha Veľká Hora, uskutočnená geofyzikálna prospekcia (geomagnetický prieskum). Odborné práce v teréne boli vykonané pracovníkmi Ústavu archeológie a muzeológie Filozofickej fakulty Masarykovej univerzity.

Cieľom geofyzikálnej prospekcie bol nedeštruktívny prieskum a identifikácia potenciálnych archeologických situácií na ploche učenej k výstavbe projektu „Nemocnica budúcnosti Martin“.

Prieskum bol vykonaný prostredníctvom fluxgate magnetometra v ATV móde. Plocha bola geofyzikálne preskúmané priamo za použitia RTK GNSS.

Na preskúmanej ploche sa podarilo identifikovať množstvo magneticky pozitívnych anomálií, ktoré môžeme interpretovať ako potenciálne zahĺbené archeologické objekty. Časť z nich tvoria sídliskové jamy rôznych tvarov a bez možnosti bližšieho určenia funkcie, časť predstavujú lineárne štruktúry, ktoré môžeme interpretovať ako exploatačné jamy vznikajúce pri výstavbe dlhých nadzemných neolitických stavieb.

Možno konštatovať, že geofyzikálnym prieskumom bola zachytená časť neolitického sídliska. Na základe dispozície stavebných jám možno rekonštruovať minimálne šesť (6) pôdorysov nadzemných stavieb. Geomagnetická prospekcia identifikovala magneticky a plošne výrazne anomálie. Počet archeologických objektov na ploche ale bude väčší, keďže prospekciou neboli zachytené drobné archeologické objekty (v tomto prípade predovšetkým kolové jamy), ktoré sa nachádzajú spravidla v blízkosti väčších objektov.

Je potrebné zdôrazniť, že v miestach so zvýšenou koncentráciou recentného magnetického rušenia nemožno vylúčiť archeologické situácie, napriek tomu že ich prieskum nezachytil.

KONTAKT:

Tencer – Milo – Šálka

e-mail: archeogeofyzikabrno@muni.cz

PRÍLOHY

- Obrazová dokumentácia, magnetogram a interpretácia výsledkov geofyzikálnych meraní

Krajský pamiatkový úrad Žilina
Mariánske nám. 19
010 01 Žilina

Oznámenie o realizácii pamiatkového výskumu

podľa § 39 ods. 5 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov
Hlásenie o **začatí** archeologického výskumu

Vaša značka	Naša značka	Dátum	Vybavuje
KPUZA-2021/1741-4/18117/OPO	HIZ-02/2022	17.03.2022	Mgr. B. Zajacová, PhD. 0911 238 327

Výskum:	„Nemocnica budúcnosti Martin“
Obec, ulica, par. č. :	k. ú. Martin, KN-C parc. č. 7684/6 a 7684/2
Číslo výskumu:	2/22
Dátum začatia výskumu :	21.03. 2022
Archeológ:	Mgr. Barbara Zajacová, PhD.

Č. rozhodnutia: KPUZA-2021/1741-4/18117/OPO

Investor: Univerzitná nemocnica Martin
Adresa: Kollárova 2
036 59 Martin

Kontaktná osoba: Ing. M. Dubeň
Tel.: +421 903 972 727

Dátum: 17.3.2022

Podpis.....

Archeo Sever s.r.o.
Lehotská 614,
029 57 Oravská Lesná
IČO: 52 354 857
DIČ: 2121112983
IČ DPH: SK2121112983

Mgr. Barbara Zajacová, PhD.
konateľka

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD ŽILINA

Mariánske námestie 19, 010 01 Žilina

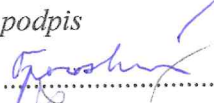
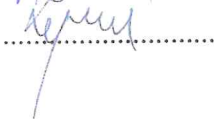
ZÁPISNICA ZO VSTUPNEJ KOMISIE ARCHEOLOGICKÉHO VÝSKUMU

KPUZA-2022/1140-3/25455

Vec: Martin, "Nemocnica budúcnosti Martin", KN-C 7684/6, 7684/2

Miesto konania: Miesto plánovanej stavby

Dátum konania: 25. 3. 2022

Prítomní:	<i>meno a priezvisko</i>	<i>organizácia</i>	<i>podpis</i>
	Mgr. Stanislava Oporosková, PhD.	KPÚ Žilina	
	Mgr. Barbara Zajacová, PhD.	Archeo Sever s.r.o.	

Zistenie:

Dňa 25. 3. 2022 sa uskutočnila vstupná archeologická komisia k archeologickému výskumu na plánovanej stavbe Martin, "Nemocnica budúcnosti Martin", KN-C 7684/6, 7684/2. Práve bol dokončovaný geofyzikálny výskum a prebiehal prieskum detektorom kovov.

Geofyzikálny prieskum ukázal viaceré potencionálne archeologické štruktúry, ktoré budú predmetom druhej etapy archeologického výskumu. Prieskum detektorom kovov priniesol novoveké kovové nálezy, ktoré budú súčasťou výskumnej dokumentácie.

Prieskum detektorom kovov sa na základe výsledkov geofyzikálneho prieskumu bude sústrediť na centrálnej ploche budúcej stavby a vynechajú sa priestory, na ktorých sa nachádza veľké množstvo kovového a stavebného odpadu v západnej a severnej časti plochy. Zároveň je potrebné ho uskutočniť len do takej miery, aby neboli poškodené potenciálne štruktúry potvrdené GFZ prieskumom, nakoľko predpokladáme, že sa môžu nachádzať relatívne plytko.

Záver:

Výsledky geofyzikálneho prieskumu a prieskumu detektorom kovov budú podkladom pre druhú fázu archeologického výskumu na predmetnej stavbe

Zapísal: Mgr. Stanislava Oporosková, PhD.

Podpis:

Telefón: +421/412452810

Fax: +421/412452855

E-mail: podatelna.za@pamiatky.gov.sk

Číslo konania: KPUZA-2021/1741-4/18117/OPO
Vybavuje/telefón: Mgr. Stanislava Oporosková, PhD., 041/2452810, Stanislava.Oporoskova@pamiatky.gov.sk
Žilina, dátum: 9. 3. 2021

ROZHODNUTIE

Krajský pamiatkový úrad Žilina ako miestne a vecne príslušný správny orgán na úseku ochrany pamiatkového fondu podľa ustanovenia § 9 ods. 5 a § 11 ods. 1 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“) a podľa § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) v súvislosti so stavbou „**Nemocnica budúcnosti Martin**“ na pozemkoch reg. KN-C parcely č. 7684/6 a 7684/2 v k. ú. Martin **rozhodol** podľa § 35 ods. 7 v spojitosti s § 36 ods. 3 a § 39 ods. 1 pamiatkového zákona

o povinnosti vykonať pamiatkový archeologický výskum a o druhu, rozsahu a spôsobe jeho vykonania.

Krajský pamiatkový úrad Žilina zároveň v zmysle § 39 ods. 1 pamiatkového zákona a vyhlášky Ministerstva kultúry SR č. 231/2014 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu, ukladá stavebníkovi – Univerzita Komenského v Bratislave, Jesseniova lekárska fakulta v Martine, Malá Hora 4, 036 01 Martin, zabezpečiť vykonanie pamiatkového archeologického výskumu, ku ktorému určuje nasledujúce podmienky na jeho vykonanie:

- a) Druh výskumu: podľa § 35 ods. 4 písm. a) a písm. b) pamiatkový archeologický výskum predstihový a záchranný.
- b) Miesto a rozsah výskumu: výskum bude prebiehať v rozsahu stavby „Nemocnica budúcnosti Martin“ na pozemkoch reg. KN-C parcely č. 7684/6 a 7684/2 v k. ú. Martin.
- c) Spôsob vykonávania pamiatkového archeologického výskumu:

- I. etapa – v predstihu, pred začatím stavebných prác, po vytýčení plochy pre budúcu stavbu nemocnice budúcnosti Martin a ostatných stavebných objektov, formou celoplošného prieskumu detektorom kovov preukázateľným spôsobom (GPS sledovanie trás pohybu osôb vykonávajúcich prieskum detektorom kovov). Všetky archeologické nálezy v zmysle definície pamiatkového zákona budú následne presne geodeticky zamerané s podrobným opisom ich nálezových súvislostí.
- II. etapa – v predstihu, pred začatím stavebných prác formou vhodnej metódy geofyzikálneho prieskumu na celej ploche stavby. Výsledky geofyzikálneho prieskumu budú podkladom pre definovanie ďalšieho spôsobu realizácie archeologického výskumu – v miestach vyhodnotených ako archeologické objekty, resp. predpokladané archeologické situácie bude následne realizovaný plošný výskum v rozsahu ich zachytenia, v odôvodnených prípadoch formou archeologických sond. Presné definovanie rozsahu archeologického výskumu bude stanovené na archeologickej komisii za účasti zástupcu Krajského pamiatkového úradu Žilina po predložení vyhodnotenia geofyzikálneho prieskumu na plošných plánoch.

- *III. etapa – po odstránení ornice formou druhej fázy celoplošného prieskumu detektorom kovov preukázateľným spôsobom (GPS sledovanie trás pohybu osôb vykonávajúcich prieskum detektorom kovov). Všetky archeologické nálezy v zmysle definície pamiatkového zákona budú následne presne geodeticky zamerané s podrobným opisom ich nálezových súvislostí.*
- *IV. etapa – v prípade negatívneho výsledku geofyzikálneho prieskumu bude výskum prebiehať na nezastavaných polohách formou sledovania výkopových prác na jednotlivých stavebných objektoch. V prípade zachytenia archeologických nálezov/objektov/vrstiev budú miesta nálezov podrobne zdokumentované v rozsahu zachytených situácií vrátane geodetického zamerania.*

d) Nakladanie s nálezmi z archeologického výskumu:

- Archeologické nálezy sú vlastníctvom Slovenskej republiky podľa § 40 ods. 6 pamiatkového zákona.
- Právnická osoba oprávnená vykonávať archeologické výskumy je povinná archeologické nálezy držať a chrániť až do ich odovzdania, prevodu vlastníckeho práva alebo prevodu správy podľa § 40 ods. 8 a 9 pamiatkového zákona.

e) Pri zabezpečení archeologického výskumu je stavebník ďalej povinný:

- **Zabezpečiť vykonanie archeologického výskumu právnickou osobou oprávnenou vykonávať archeologické výskumy podľa § 36 ods. 4 pamiatkového zákona.**
- **Zabezpečiť, aby osoba vykonávajúca archeologický výskum oznámila Krajskému pamiatkovému úradu Žilina začatie tohto výskumu najmenej 5 dní vopred a ukončenie terénnej časti tohto výskumu bezodkladne.**
- Zabezpečiť v harmonograme stavby (jej prípravy a realizácie) vhodné časové a organizačné podmienky na realizáciu archeologického výskumu.
- **Doručiť kópiu tohto rozhodnutia po nadobudnutí právoplatnosti oprávnenej osobe, ktorá bude vykonávať archeologický výskum.**
- **Zabezpečiť, aby právnická osoba vykonávajúca archeologický výskum spracovala výskumnú dokumentáciu z tohto výskumu v zmysle § 10 vyhlášky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 231/2014 Z. z., ktorou sa vykonáva pamiatkový zákon.**
- **Zabezpečiť, aby právnická osoba vykonávajúca archeologický výskum predložila podľa § 39 ods. 10 výskumnú dokumentáciu z tohto výskumu Pamiatkovému úradu Slovenskej republiky v Bratislave, ktorý k nemu vydá osobitné stanovisko.**
- **Zabezpečiť podľa § 39 od. 11 bezodplatné odovzdanie výskumnej dokumentácie z archeologického výskumu spolu so stanoviskom Pamiatkového úradu Slovenskej republiky Krajskému pamiatkovému úradu Žilina a Archeologickému ústavu SAV v Nitre v lehote do 60 dní od ukončenia terénnej časti archeologického výskumu.**
- **Zabezpečiť preukázateľným spôsobom oboznámenie s podmienkami rozhodnutia všetky subjekty zúčastňujúce sa na realizácii stavby.**

ODÔVODNENIE

Krajský pamiatkový úrad Žilina začal v súlade s ustanovením § 18 správneho poriadku správne konanie vo veci vydania rozhodnutia o nevyhnutnosti vykonať pamiatkový archeologický výskum a o druhu, rozsahu a spôsobe vykonania pamiatkového archeologického výskumu podľa § 35 ods. 7 v spojitosti s § 36 ods. 3 a 39 ods. 1 pamiatkového zákona v súvislosti s plánovanou stavbou „Nemocnica budúcnosti Martin“ na pozemkoch reg. KN-C parcely č. 7684/6 a 7684/2 v k. ú. Martin. Stavebníkom aj vlastníkom predmetných parciel je Univerzita Komenského v Bratislave, Šafárikovo námestie 6, 818 06 Bratislava.

O začatí konania informoval Krajský pamiatkový úrad Žilina účastníka konania – stavebníka. Na doplnenie podkladov, vyjadrenie a uplatnenie návrhov účastníkom konania dal Krajský pamiatkový úrad Žilina lehotu 10 dní. Stavebník sa v stanovenej lehote nijako nevyjadril.

Podľa § 35 ods. 7 pamiatkového zákona o nevyhnutnosti vykonať pamiatkový výskum podľa odseku 4 rozhoduje krajský pamiatkový úrad na podnet stavebného úradu, pamiatkového úradu, z vlastného podnetu, na základe žiadosti vlastníka alebo správcu. Krajský pamiatkový úrad bezodkladne zašle rozhodnutie o vykonaní pamiatkového výskumu stavebnému úradu.

Podľa § 36 ods. 3 pamiatkového zákona krajský pamiatkový úrad môže rozhodnúť o povinnosti vykonať archeologický výskum aj na mieste stavby alebo inej hospodárskej činnosti, ktoré nie je evidovaným archeologickým náleziskom podľa § 41 ods. 1, ak na tomto mieste dôvodne predpokladá výskyt archeologických nálezov. Krajský pamiatkový úrad zašle rozhodnutie o povinnosti vykonať archeologický výskum aj príslušnému stavebnému úradu.

Podľa § 39 ods. 1 pamiatkového zákona je Krajský pamiatkový úrad Žilina oprávnený určiť druh, rozsah, a spôsob vykonávania výskumu a nakladanie s nálezmi.

Krajský pamiatkový úrad Žilina po preskúmaní podania a na základe podkladov rozhodnutia rozhodol vo výrokovej časti rozhodnutia podľa § 35 ods. 7 v spojitosti s § 36 ods. 3 pamiatkového zákona o povinnosti vykonať pamiatkový archeologický výskum a podľa § 39 ods. 1 pamiatkového zákona o druhu, rozsahu a spôsobe jeho vykonania. Plánovaná stavba „Nemocnica budúcnosti Martin“ na pozemkoch reg. KN –C parcely č. 7684/6 a 7684/2 v k. ú. Martin, sa nachádza v bezprostrednej blízkosti lokality z mladšej doby kamennej (nálezy SNM v Martine z roku 2019) a zaniknutej stredovekej dediny v polohe Kostihora, ktorej rozsah doposiaľ nebol preskúmaný.

Aby pri stavebnej činnosti nedošlo k narušeniu alebo neodvratnému zničeniu dôležitých kultúrnych vrstiev, archeologických situácií a cenných archeologických nálezov – objektov alebo predmetov rôznej hmotnej povahy, napr. sídliskových objektov, fragmentov keramiky, mincí alebo kostrových pozostatkov, Krajský pamiatkový úrad Žilina podľa § 35 ods. 7 v spojitosti s § 36 ods. 3 pamiatkového zákona rozhodol vo výroku rozhodnutia o nevyhnutnosti vykonať pamiatkový archeologický výskum.

Podľa § 36 ods. 1 pamiatkového zákona archeologický výskum na účely pamiatkového zákona je súhrn odborných nedeštruktívnych metód a deštruktívnych metód a techník zameraných na vyhľadávanie, identifikáciu, vyhodnocovanie, dokumentáciu, evidenciu alebo na záchranu archeologického náleziska, archeologického nálezu alebo nálezovej situácie, ako aj na vyhľadávanie a zber archeologických nálezov na povrchu zeme, v zemi a pod vodou.

Podľa § 35 ods. 3 pamiatkového zákona sa pamiatkový výskum podľa zamerania (druh výskumu) člení na umelecko-historický výskum, architektonicko-historický výskum, urbanisticko-historický výskum a archeologický výskum.

Podľa § 35 ods. 4 pamiatkového zákona sa pamiatkový výskum podľa časového hľadiska člení na predstihový výskum, ktorý sa vykonáva pred začiatkom obnovy, stavebnej činnosti alebo inej hospodárskej činnosti s cieľom zistiť a preskúmať pamiatkové hodnoty, výskyt vecí pamiatkovej hodnoty alebo archeologických nálezov a na záchranný výskum, ktorý sa vykonáva pri stavebnej činnosti alebo inej hospodárskej činnosti, pri zosuvoch pôdy, eróznej činnosti a v dôsledku inej prírodnej činnosti s cieľom zachrániť nájdené veci pamiatkovej hodnoty.

Vzhľadom na to, že ide o ochranu archeologických nálezov a nálezísk ako druh archeologického výskumu určil Krajský pamiatkový úrad Žilina podľa § 39 ods. 1 v spojitosti s § 35 ods. 3, ods. 4 písm. a) a písm. b) pamiatkového zákona pamiatkový archeologický výskum predstihový a záchranný, pretože ide o plochu,

ktorú považuje Krajský pamiatkový úrad Žilina za potrebné preskúmať formou prieskumu detektorom kovov ešte v predstihu pred začatím vlastných výkopových prác a následne geofyzikálnym prieskumom pre ujasnenie rozsahu predpokladaného plošného alebo sondážneho výskumu. Vzhľadom na to, že je dôvodný predpoklad, že nálezy a náleziská sa môžu nachádzať na celej ploche plánovanej stavby, predmetom pamiatkového archeologického výskumu sú aj línie inžinierskych sietí.

Podľa § 36 ods. 4 pamiatkového zákona archeologický výskum je oprávnený vykonávať pamiatkový úrad alebo ním zriadená právnická osoba prostredníctvom fyzickej osoby, ktorá je v pracovnoprávnom vzťahu s pamiatkovým úradom alebo ním zriadenou právnickou osobou, spĺňa kvalifikačné predpoklady podľa § 35a ods. 3 písm. a) a c) a má poverenie od pamiatkového úradu alebo od ním zriadenej právnickej osoby na vykonávanie archeologického výskumu a archeologický ústav prostredníctvom osôb s odbornou spôsobilosťou; iná právnická osoba môže archeologický výskum vykonávať iba na základe oprávnenia vydaného ministerstvom.

Podľa § 38 ods. 1 pamiatkového zákona náklady na pamiatkový výskum uhrádza vlastník kultúrnej pamiatky, vlastník nehnuteľnosti v pamiatkovom území alebo stavebník.

Podľa § 39 ods. 5 pamiatkového zákona osoba podľa § 35a ods. 1 a § 36 ods. 4 je povinná oznámiť krajskému pamiatkovému úradu začatie pamiatkového výskumu najmenej päť dní vopred a ukončenie terénnej časti pamiatkového výskumu bezodkladne.

Podľa § 39 ods. 5 pamiatkového zákona osoba podľa § 35a ods. 1 alebo § 36 ods. 4, ktorá vykonáva pamiatkový výskum, je povinná predložiť výskumnú dokumentáciu pamiatkovému úradu na posúdenie. Pamiatkový úrad k predloženej výskumnej dokumentácii do 30 dní vydá stanovisko. V stanovisku uvedie, či výskumná dokumentácia spĺňa formálne a odborné náležitosti. Ak výskumná dokumentácia nespĺňa náležitosti, pamiatkový úrad ju vráti na prepracovanie a opätovné predloženie. Ak výskumná dokumentácia spĺňa všetky náležitosti, pamiatkový úrad ju zašle osobe, ktorá výskum vykonala, spolu so stanoviskom. Stanovisko pamiatkového úradu k výskumnej dokumentácii zasiela pamiatkový úrad aj osobe, ktorej bol výskum nariadený alebo povolený.

Podľa § 40 ods. 6 pamiatkového zákona archeologický nález je vlastníctvom Slovenskej republiky.

Podľa § 40 ods. 8 pamiatkového zákona ak je správcom archeologického nálezu archeologický ústav alebo múzeum zriadené ústredným orgánom štátnej správy, vedie evidenciu archeologického nálezu podľa osobitného predpisu. Ak je správcom archeologického nálezu pamiatkový úrad, vedie osobitnú evidenciu archeologického nálezu, ktorá vždy obsahuje zoznam vecí s uvedením identifikačných údajov a spôsob naloženia s týmto majetkom štátu. Pamiatkový úrad môže dať archeologický nález do výpožičky múzeu založenému inou právnickou osobou, ak sa archeologický nález našiel ním vykonávaným alebo financovaným archeologickým výskumom, pričom pamiatkový úrad môže uzavrieť zmluvu o výpožičke najviac na desať rokov.

Podľa § 40 ods. 9 pamiatkového zákona správca archeologického nálezu môže previesť vlastníctvo archeologického nálezu len na obec alebo samosprávny kraj do správy nimi zriadeného múzea alebo na Národnú banku Slovenska, a to bezodplatne. Správca archeologického nálezu môže previesť správu archeologického nálezu len na múzeum zriadené ústredným orgánom štátnej správy alebo Slovenskú akadémiu vied. Archeologický nález sa ďalej chráni podľa osobitného predpisu. K archeologickým nálezom určeným na prevod správy alebo vlastníctva je osoba oprávnená podľa § 36 ods. 4 povinná priložiť výskumnú dokumentáciu posúdenú pamiatkovým úradom podľa § 39 ods. 10. Správca prijme archeologické nálezy primerane ošetrované a odborne popísané. Autorské práva oprávnenej osoby podľa § 36 ods. 4 zostávajú nedotknuté.

Požiadavky na obsahové náležitosti výskumnej dokumentácie z archeologického výskumu sú upravené v § 10 vyhlášky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 231/2014 Z. z., ktorou sa vykonáva pamiatkový zákon.

Určené podmienky vyplývajú z okolností, že na parcele č. 7684/6 a 7684/2 v k. ú. Martin, sa s veľkou pravdepodobnosťou zemnými prácami narušia archeologické situácie. Bez realizácie pamiatkového výskumu by prišlo k narušeniu alebo neodvratnému zničeniu dôležitých kultúrnych vrstiev a archeologických nálezov – objektov alebo predmetov rôznej hmotnej povahy, napr. zvyškov starších architektúr, stavebného materiálu, fragmentov keramiky, mincí, kostrových pozostatkov. Z týchto dôvodov Krajský pamiatkový úrad Žilina rozhodol podľa § 35 ods. 7 v spojitosti s § 39 ods. 1 pamiatkového zákona o druhu výskumu, jeho rozsahu a spôsobe jeho vykonania.

Zoznam právnických osôb oprávnených Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky na vykonávanie archeologického výskumu je k dispozícii na príslušných krajských pamiatkových úradoch, Pamiatkovom úrade Slovenskej republiky so sídlom v Bratislave a na internetových stránkach Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a Pamiatkového úradu Slovenskej republiky.

Vzhľadom na vyššie uvedené Krajský pamiatkový úrad Žilina rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia. Toto rozhodnutie nenahrádza vyjadrenia iných orgánov štátnej správy a územnej samosprávy.

Krajský pamiatkový úrad Žilina toto rozhodnutie vydal z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom a je záväzným stanoviskom podľa zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov.

V súlade s § 44a pamiatkového zákona rozhodnutie podľa § 39 ods. 1 pamiatkového zákona odo dňa nadobudnutia právoplatnosti stráca platnosť po troch rokoch, ak v tejto lehote nebol vykonaný úkon, na ktorý sa vzťahujú.

POUČENIE

Proti tomuto rozhodnutiu podľa § 53 a § 54 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov je možné podať odvolanie v lehote 15 dní od jeho doručenia na správnom orgáne, ktorý rozhodnutie vydal, t. j. na Krajský pamiatkový úrad Žilina. Odvolacím orgánom je Pamiatkový úrad Slovenskej republiky so sídlom v Bratislave. Právoplatné rozhodnutia orgánov verejnej správy sú preskúmateľné súdom, ak účastník konania pred ich právoplatnosťou vyčerpal všetky riadne opravné prostriedky.

doc. Ing. Miloš Dudáš, CSc.
riaditeľ

Doručuje sa

Univerzita Komenského v Bratislave, Jesseniova lekárska fakulta v Martine, Malá Hora 4, 036 01 Martin, IČO: 00397865

Na vedomie

Mesto Martin, Námestie S. H. Vajanského 1, 036 01 Martin, IČO: 00316792